

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, बाली विकास/एग्रोनोमी समूहका अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छः

प्रथम चरण — लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्कः २००

द्वितीय चरण — अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्कः ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन र सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न X ५ अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा समूह सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न X १० अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विश्लेषणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न X १५ अङ्क = ६० अङ्क	३ घण्टा	१००	४०
			विश्लेषणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न X २० अङ्क = ४० अङ्क			

द्रष्टव्यः

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ ।
- माथि उल्लिखित सेवा अन्तर्गतका सबै समूह/उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथमपत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ, तर प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्र सेवा, समूह सम्बन्धी पाठ्यक्रम समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/ उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्नेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ । यसैगरी द्वितीयपत्रको परीक्षा पनि समूह/ उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन् ।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान ।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम ।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव ।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू यो पाठ्यक्रम स्वीकृत हुँदा कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्नेछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति :- २०८१/०४/०९

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, बाली विकास/एग्रोनोमी समूहका अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र: खण्ड (क) : प्रशासन र व्यवस्थापन

अङ्क - ५०

१. राज्य र सरकार
 - १.१. संघीय शासन प्रणाली
 - १.२. व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
 - १.३. सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
 - १.४. नेपालको संबैधानिक विकास र नेपालको संविधान
 - १.५. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र र अन्तरसम्बन्ध
२. सार्वजनिक प्रशासन
 - २.१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
 - २.२. कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
 - २.३. आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
३. व्यवस्थापन
 - ३.१. व्यवस्थापनको अवधारणा
 - ३.२. व्यवस्थापनमा नेतृत्व, संगठन, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्व
 - ३.३. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
४. विकासका आयामहरू
 - ४.१. विकास प्रशासनको अवधारणा
 - ४.२. विकासमा जनसहभागिता
 - ४.३. आवधिक योजना: लुम्बिनी प्रदेश र नेपाल
 - ४.४. दिगो विकास
 - ४.५. विकेन्द्रीकरण
 - ४.६. गरीबी निवारण
 - ४.७. सुशासन
 - ४.८. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
 - ४.९. जनसंख्या र बसोबास
५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
 - ५.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
 - ५.२. कानुनी राज्य
 - ५.३. मानव अधिकार
 - ५.४. लैंगिक सवाल (Gender Issues)
 - ५.५. आरक्षण र सकारात्मक विभेद
 - ५.६. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
६. नेपाली समाज र यसको बनोट
 - ६.१. नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
 - ६.२. आदिवासी, जनजाति, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, बाली विकास/एग्रोनोमी समूहका अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: खण्ड (ख) : सेवा, समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

अङ्क ५०

१. निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली २०५०
२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८०
३. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
४. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
५. नेपाल कृषि सेवा (गठन, समुह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति सम्बन्धी) नियमहरू, २०५१
६. बीउ बिजन ऐन, २०४५ र बीउ बिजन नियमावली, २०६९
७. सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४
८. प्रदेश सुशासन ऐन, २०७६ र सुशासन नियमावली, २०७७
९. भूउपयोग ऐन, २०७६ र भूउपयोग नियमावली, २०७९
१०. भूउपयोग नीति, २०७२
११. राष्ट्रिय बीउ बिजन नीति, २०५६
१२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
१३. वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
१४. प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
१५. कृषि विकास रणनीति (ADS),
१६. नेपाल सरकारको कृषि सम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिहरूको समिक्षात्मक विवेचना
१७. कृषिमा दोहोरो व्यवस्थापन प्रणाली (Double Track System)
१८. नेपाल र लुम्बिनी प्रदेशका चालू आवधिक योजनामा कृषि क्षेत्र
१९. जीवनाशक विषादी व्यवस्थापन ऐन, २०७६
२०. जीवनाशक विषादी नियमावली २०५०
२१. राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१
२२. National Seed Vision, 2025
२३. गरीबी निवारण तथा खाद्य सुरक्षामा कृषि क्षेत्रको भुमिका
२४. नेपालमा लागू भएका बाली विकास सम्बन्धी आयोजनाहरू
२५. बाली विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरू
२६. Present agriculture situation and issues
२७. WTO & Nepalese agriculture

द्वितीय पत्र — सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

पूर्णाङ्क: १००

1. Introduction

- 1.1. History, impact and importance of crop research and development programs
- 1.2. Agricultural perspective plan (APP) and Agricultural Development Strategy (ADS) and their priorities in food security
- 1.3. Major constraints of agricultural production in Nepal
- 1.4. Prospects of commercial, field and plantation crops for commercialization

2. Crop Production and Its Management

(Major Cereal crops, pulses, cash crops) in relation to

- 2.1. Introduction, Origin and Distribution
- 2.2. Botany, Physiology, Morphology and Growth stages of Crop Plant
- 2.3. Climate and Soil
- 2.4. Recommended Varieties and their Characteristics
- 2.5. Cultivation Practices: land preparation, seed rate, seed treatment, planting methods, planting time, intercultural operations
- 2.6. Manure's and Fertilizers: recommended doses, method of application, time of application etc.
- 2.7. Water Management: critical stages of water requirement, time and frequency of water application, irrigation methods and drainage prevalent
- 2.8. Plant Protection Measures: important diseases, insect pests prevalent in Nepal and their control measure / IPM practices
- 2.9. Harvesting and Post harvest management
- 2.10. Seed storage and handling management

3. Weather and crops

- 3.1. Climate-Temperature, Humidity, Rainfall, Sunshine Hours, Soil Temperature and their effects on crops
- 3.2. Agro climatic Zones, Seasonal Patterns in relation to crops of Nepal
- 3.3. Effects of Drought, Floods, Cold, Frost, Hailstones and Wind on Crop Production

4. Land Resources and Tillage

- 4.1. Physiographic Distribution and Land System in Nepal
- 4.2. Land capability and Irrigation suitability
- 4.3. Land utilization
- 4.4. Soil classification and its relationship with tillage practices
- 4.5. Zero Tillage, minimum tillage and optimum tillage
- 4.6. Terrace and Terrace management

5. Biodiversity & Agro biodiversity

- 5.1. Convention on Biodiversity (CBD) and ITPGRFA
- 5.2. Role of IPGRI in conservation of agro-biodiversity
- 5.3. Plant variety protection in relation to WTO
- 5.4. Himalayan Region as a centre of crop plants origin and diversity
- 5.5. Biodiversity and approaches for its utilization and conservation

6. Soil and Plant Nutrition Management

- 6.1. Importance of Top Soil and Sub Soil
- 6.2. Soil of Nepal and their classification

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, बाली विकास/एग्रोनोमी समूहका अधिकृत स्तर
नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- 6.3. Physico- Chemical Properties of Soil
- 6.4. Essential Plant Nutrients and their sources
- 6.5. Organic Manuring
 - 6.5.1 Organic Manures- Application/Sources
 - 6.5.2 Plants suitable for green manuring
 - 6.5.3 Desirable characteristics of green manuring crops
 - 6.5.4 Constraints of organic manuring
 - 6.5.5 Sources of organic manures
 - 6.5.6 Organic crop production in the present scenario and certification process

7. Water Management in Crop Production

- 7.1. Irrigation potential in Nepal
- 7.2. Water requirement of different crops
- 7.3. Quality of irrigation water, methods and technique of irrigation
- 7.4. Some alternative irrigation practices in common use
- 7.5. Drainage methods
- 7.6. Available water resources
- 7.7. Integrated crop and water management

8. Weeds & weed control

- 8.1. Classification of weeds, effects on crop production
- 8.2. Common weeds found in major field crops
- 8.3. Principles and methods of weed control practices in Nepal
- 8.4. Herbicides: type, formulation, and mode of action, effects and its use in Nepal
- 8.5. Herbicidal effects on environment and its economic use

9. Genetics & Plant Breeding

- 9.1. Advances in crop improvement in Nepal.
- 9.2. Definition, importance, history and achievement of plant breeding
- 9.3. Genetic basis of plant breeding
- 9.4. Breeding methods: self-pollinated & cross-pollinated crops
- 9.5. Varietal improvement procedure adopted in Nepal
- 9.6. Use of biotechnology in plant breeding

10. Seed Technology

- 10.1. Principles and practices of seed production
- 10.2. Different Seed classes and their qualities in the context of Nepal
- 10.3. Physiology of seed
- 10.4. Seed certification procedures and seed certification standards of major crops
- 10.5. Seed regulatory agency and its function in controlling and maintenance of seedstandards
- 10.6. Seed self-sufficiency program, its importance and present status
- 10.7. Seed supply management system and present status
- 10.8. Concept of Hybrid and OP seed production

11. Crop Physiology

- 11.1. Growth & development
- 11.2. Photoperiodic
- 11.3. Photosynthesis and respiration.
- 11.4. Transpiration
- 11.5. Absorption & translocation

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, बाली विकास/एग्रोनोमी समूहका अधिकृत स्तर
नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

12. Sustainable Agriculture & Farming System

- 12.1. Definition of sustainable agriculture
- 12.2. Problem of modern agriculture system
- 12.3. Importance of green revolution
- 12.4. Technology generation and its sustainability
- 12.5. Importance of indigenous technology
- 12.6. Farming system approach and its components
- 12.7. Social, economic & institutional aspects of farming system
- 12.8. Gaps in agronomy research & development
- 12.9. Suggestion to strengthen sustainability in agriculture
- 12.10. Climate change, its effects in agriculture and their adaptation and mitigation measures
- 12.11. Gender issues in agronomic practices

13. Biometrics

- 13.1. Concept and fundamental parameter of statistics
- 13.2. Proper plot technique and data analysis
- 13.3. Estimate and control of error-replication, blocking and randomization
- 13.4. Concept and use of different designs used in agricultural research
- 13.5. Use of computer statistical packages in agronomy research and development